

BESZÉLJÜNK BUDAPESTRŐL

• Rákoskerttől Adyligetig
• Hétezer utca, tér, köz
• Híres bírák, emlékművek

Érdekes adatok, tények a főváros múltjából, jelenéből

Mi, Budapest rajongói — vajon hány százezeren lehetünk? — ismerjük-e igazán kedves városunkat? Budapest múltjáról, jelenének intimitásairól faggatta a ripor-

ter a szakhistorikust, egyik múzeumunk vezetőjét — Budapest tudorát.

LEGMAGASABB, LEGMÉLYEBB

— Mindenki „fújja” Nagy-Budapest huszonkét kerületét — mondta —, de hányan válaszolnák azonnal, a főváros területe: 525,53 négyzetkilométer. Vagy azt tanulták az iskolában: a város legmagasabb pontja, a Jánoshegy, 529 méter, viszont kevesen jegyezték meg, a legmélyebb Nagyténytől délre, a Dunaparti szakasz: a tenger színe fölött 99,8 méter. Ide tartozik: Nagy-Budapest északon a Szentendrei szigeten, délen a soroksári Millenniumi telepnél, keleten Rákoskert határában, nyugaton pedig Adyligetnél ér véget. A fővárosban kerekén hétezer utcát, utat, körutat, teret, közt tartanak nyilván. (Számítalan az azonos nevű a különböző kerületekben.)

— A hagyományos utca- neveket sokszor indokolatlanul változtatták, sőt változtatják. Példát vehetnénk Firenzéről, ahol még ma is nem egy „viát” ugyanúgy hívnak, mint Dante idejében. Minden hely hangulatához hozzátartozik a jellegzetes utcanév. Történelmi személyiségek emlékét amúgy is őrzik munkájuk, cselekedeteik. Ezért felesleges volt — találonra kiragadva — a Belvárosban a Zöldfa utcát Veres Pálnéra, a Kalap utcát Irányira keresztelni. Egy időben az egyes utcák első házainak falán tábláról megtudhatták a járókelők, ki volt, mikor élt, akiről a helyet elnevezték. Helyes lenne ezt folytatni. De az utcákból elég. Kérdezzen tovább.

POLGÁRMESTEREK

— A napokban választották a fővárosi tanács végrehajtó bizottsága új elnökét. Kik voltak Sarlós István hivatali „ősei” évszázadokkal ezelőtt?

— Egész könyv, Budo Jusztin értékes műve tárgyalja Budapest polgármestereit és alpolgármestereit. Ebben olvasható, hogy a törökök kiverése után Budát bírák igazgatták. 1687-ben az

Budapestre vonatkozó újságcikkek			
Szerző: (Lásd!) <i>Beke György Budapesti Rákos</i>	Cím: <i>Rákoskerttől Adyligetig...</i>	Forrás: <i>Esti Hírlap</i>	(Hely)
		1963 márc. 22.	(Idő)
			(Köt. v. filz.)
			(Oldal)
OSZTÁLYOZÁS		Tárgy <i>91(439Bp)09</i>	Hely
		Idő <i>"1963"</i>	Személy
			Helyszám

első ember tisztét *Watula János Jakab* töltötte be. Pest polgármestere 1773-ban *Mózer József*. 1848-ban — ez talán köztudomású — *Rottenbiller Lipót* vitte a város ügyeit, Buda és Pest egyesülésének esztendeje előtt pedig *Szentkirályi Mór*,

— Hány szobor, díszkút van Budapest közterein?

— *Négyszáztizenkettő*. A két legrégebb az 1702-ben faragott *Krisztina-téri Mária* és a *Zsigmond-téri*, 1706-ban mintázott *Szenháromság*, Mindkettő sok vihart látott, nem egyszer elkerült helyéről. A legrégebben áll talapzatán *Berzsenyi Dániel* szobra a *Múzeum-kertben*. A legújabb szobor *Kerényi Forradalmi* kubikosa a *Bajza utca* és *Benczúr utca* sarkán.

ANN: 1770...

— Alig néhány napja tért vissza medrébe a *Rákos- és a Szilas-patak*. A régi árvi-zekekről milyen feljegyzések tanúskodnak?

— Már a középkori *Szent Margit* krónika is említi árvizet. 1732-től 1838-ig tizenkétszer pusztította a várost: 1732, 1740, 1748, 1775 (két nap alatt 561 ház omlott össze), 1786, 1788, 1795, 1799, 1809, 1811, 1830 és 1838 esztendőkből. Az 1838-as árvízről könyvek, regények szólnak. A tények: összesen 2281 ház dőlt össze, ebből a *Belvárosban* 70, a *Lipótvárosban* 71, a *Terézvárosban* 811, a *Józsefvárosban* 438. Megrepedt 327 épület, épen maradt 1146... 1875 pünkösd hétfőjén az *Ördögárok* lépett ki medréből... A másik elem, a tűz veszedelme éppen most 240 éve, 1723-ban a húsvéti körmenetkor támadt. A láng a szélben elharapózott, az egész *Várnegyed* porrá égett. Hasonló eset a *Tabán* 1810-es őszi, szeptemberi égése is. Ekkor egy kádármester műhelye gyulladt ki, a szikra terjedt tovább, oltani nem lehetett... S befejezésül a szerencse emléke: az első lottóhúzás 1770-ben volt *Budán*. Hogy ki nyerte, mennyit fizettek és az illető a summát mire fordította, azt nem tudom.

(lászló)